

İ. Kaan SİDAR

Marka Sohbetleri - 2

Değerli GıdaTürk Okurları marka sohbetleri başlıklı yazımın ikinci bölümünde yeniden birlikteyiz. Dizimizin ilk bölümünde Erken bronz Çağında ortaya çıkmaya başlayan proto markaları ele aldık. Böylece Antik Mısır, Mezopotamya, ve Roma İmparatorluğundan örnekler vererek marka kavramının tarihi sürecini ortaya koymaya çalıştık. Bu bölümde marka yolculuğumuza devam ediyoruz. İşe öncelikle modern Avrupa Uygarlığının doğmasında rol oynayan etkenleri incelemekle başlayalım.

Dünyanın gelmiş geçmiş en uzun ömürlü ve en büyük devleti olan Roma imparatorluğunun istilacı politikalarıyla Akdeniz medeniyeti Batı Avrupa'ya doğru yayılmaya başladı. Bu dönemde İngiltere ve Almanya'nın güneyi, Fransa ve Tuna havzası Roma İmparatorluğunun parçası haline gelmişti. M.S. 7. Yüzyıldan sonra önceden Roma imparatorluğu sınırları içindeki bu topraklar üç farklı medeniyetin etkisi altına girdiler. Doğu Akdeniz, Kuzey Afrika ve İspanya Arap-İslam, Anadolu, Balkanlar ve Güney İtalya Bizans, Batı Avrupa ise Latin ve Cermen kökenli kavimlerin hakimiyetine girdi. Pagan İskandinavya ve Kelt geleneklerinin

Ortaçağ Avrupasında peynir üreticileri

hakim olduğu Kuzey İskoçya ve İrlanda'yı bir kenara bırakırsak İslam, Ortodoks ve Latin Hristiyanlığının Akdeniz havzasında oluşan klasik medeniyet unsurlarının Avrupa'ya yayılmasında en önemli etkenler olduğunu söyleyebiliriz.

Avrupa kıtasının gelişimine göz atmadan önce coğrafi konumu ve iklimini incelediğimizde önemli avantajlara sahip olduğunu görürüz. Atlantik okyanusu boyunca uzanan uzun sahil şeridi denizcilik için çok uygundur. İspanyollar,

Portekizliler, Hollandalılar, İngilizler gibi denizci milletlerin bu kıtadan çıkmaları ve coğrafi keşiflerde başı çekmeleri tesadüfi değildir. Bu bölgedeki zengin balık ve su ürünü kaynakları sahil şeridinde yaşayan kavimlerin beslenmesinde önemli bir yer tutmuştur. Kıtada bulunan Alpler ve Pireneler gibi sıradağların kolayca geçit veriyor olması, ayrıca Tuna, Ren, Ron, Sen, Thames gibi nehirlerin uzun ve derin olmaları nedeniyle nakliyata elverişli olması da ekonomik ve ticari açıdan büyük ulaşım avantajı sağlamıştır. Kuzey Atlantik'ten başlayarak Avrupa sahilini kateden Gulf Stream sıcak su akıntısı Avrupa iklimini yumuşatmakta ılıman hale getirmektedir. Özellikle bol yağış alan Kuzey Batı Avrupa nemli bir iklime sahiptir. Bu da sık ormanlar ve geniş otlaklar için gereklidir. Bu nedenle Akdeniz havzasında ağırlıklı olarak koyun, keçi, eşek gibi hayvanlar yetiştirilirken Avrupa'da bu cinslerin yerini at ve sığır almıştır. Bölgedeki aşırı nemli iklim buğday tarımını da güçleştirmiş çavdar ve yulaf gibi tahıllar yaygınlaşmıştır. Avrupa'nın doğusuna doğru gidildikçe iklim sertleşir ve toprağın verimi düşer. Ancak sonraki dönemlerde ileri tarım yöntemlerinin keşfiyle birlikte bu bölgelerde de tarımsal gelişim

markalarla yaşam

sağlanmıştı. Avrupa kıtası başta demir ve kömür olmak üzere maden bakımından da zengindir. Bu iki önemli ve temel madenin varlığı sanayi devrimine kadar Avrupa madenciligi ve metalürjisinin temelini oluşturmuştur.

M.S. 10. Yüzyıldan itibaren Avrupa medeniyeti yeniden şekillenmeye başladı. Bu dönemde ekonominin temelini Feodal Beylerin ve Asilzadelerin sahip olduğu geniş arazilerde yapılan tarım ve hayvancılık oluşturuyordu. Bu arada şehir hayatı da yeniden canlanmaya başlamıştı. Londra ,Paris, Ruen, Köln, Bruj,Gent gibi şehirler önemli ticaret ve üretim merkezleri haline geldiler. Bu gelişme insanların sosyal ilişkilerini de etkiledi, para ekonomisi yaygınlaşmaya başladı, şehirler köylülerin artık ürünlerini satarak karşılığında kumaş,demir, tuz gibi emtiaları satın alabilecekleri ticaret merkezleri haline gelmeye başladılar. Bu dönemde Ren bölgesi silah ustalarının üretilen "Ingelrii" ve "Ulfbeht" damgalı kılıçlar en eski marka örneklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Şehir hayatının gelişmesi ve şehirlerin ekonomik merkezler haline gelmesiyle birlikte ahalinin artan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yerel yönetimler ve aynı konuyla iştigal eden tüccar ve esnafın bir araya gelerek örgütlendiği loncalar oluşmaya başladı. Bu dönemde ortaya çıkan ekonomik ve ticari gelişmelere paralel olarak artan sermaye ihtiyacı bankacılığın ortaya çıkmasına yol açtı. Meydana gelen ekonomik canlanma Batı Avrupa' nın Venedik ve Cenova gibi ticaretle zengin olmuş İtalyan şehir devletlerinin aracılığıyla Bizans ve doğu menşeli kürk, balık, kereste, demir, yünlü kumaş gibi hammadde ve yarı mamul malların ithalatının da önünü açmıştır. İşte Avrupa kıtasında bu gelişmeler olurken 1366 yılında bugün bile varlığını sürdüren dünyanın en eski markalarından

Ortaçağ Avrupasında Pazaryeri

653 yaşındaki dünyanın yaşayan en eski markası

5 asırdır üretim yapan Beretta Silah fabrikası

biri doğdu. "Stella Artois". Bir bira markası olan "Stella Artois" varlığını tam 653 yıldır kesintisiz sürdürme başarısını göstererek pazarlama tarihindeki yerini almıştır.

Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte teknolojik gelişmeler de hızlandı. Rüzgar ve su gücüyle çalışan makinelerin, aktarma organlarının ve dişlilerin gelişimi, matbaanın icadı, kağıt üretimi, pusulanın geliştirilerek denizcilikte kullanılması, gemi inşa teknolojisinde kaydedilen gelişmeler ve açık deniz seyrine uygun gemilerin inşası coğrafi keşiflerin önünü açtı, ateşli silahların yaygınlaşması askeri teknolojiye de yenilikler getirdi. Brescia' da İtalyan Silah ustası Bartolomeo Beretta

tarafından 1526 yılında kurulan "BERETTA" silah fabrikası tam beş asırdır üretimini devam ettirmekte olup, askeri ve spor amaçlı tabanca ve tüfekleriyle günümüzde de dünyanın en önemli silah üreticilerinden biri konumundadır.

15.yüzyıldan itibaren Portekizli ve İspanyol denizcilerin başını çektiği coğrafi keşifler sonucunda Avrupa' ya büyük miktarda altın ve gümüş geldi. Bu bolluk fiyatların yükselmesine ve enflasyona yol açtı. Bunun sonucunda tüccar ve üreticiler zenginleşti, burjuvazi ve merkezi otorite güçlenirken feodal aristokrasi zayıfladı. Coğrafi keşiflerin önemli sonuçlarından biri de daha önce bilinmeyen bazı ürünlerin eski dünyada tanınması oldu. Bunların en önemlileri tütün ve kakao idi. Ancak bu ürünlerin tüketiminin yaygınlaşması ve markalaşması biraz daha zaman alacaktı. Bu ürünleri sonraki bölümlerimizde yeniden ele alacağız. Coğrafi keşiflerle birlikte denizsarı ticaretin büyümesi kapitalizmin gelişimi açısından önemli sonuçlar doğurdu. Yeni ortaklıklar ve şirketler kuruldu. Londra merkezli Doğu Hindistan Şirketi bunların en önemlilerinden biridir.

Kesintisiz devam eden teknolojik gelişmeler sonucunda buhar gücünün keşfi ve yaygın kullanımı sanayi devrimine yol açtı. Her çeşit malın üretiminde patlama yaşanmasıyla birlikte markalar da birer birer ortaya çıkmaya başladılar. İnsanlık tarihinde önemli bir dönüm noktası olan sanayi devrimini ve sonuçlarını ise bir sonraki bölümde ele alacağız. (Devam edecek)

KAYNAKÇA:

- Carlo M.Cipolla,
The Economic History of World Population
- Kenneth Neil Cameron,
Humanity and Society
- William H. Mc Neill,
History of Western Civilization